

L'HORTA VALENCIANA

La fama de fertilitat que té l'horta valenciana, s'esfuma en els annals de la història. L'existència de colònies líbio-fenícies i gregues, palesada per fets històrics i vestigis

L'exuberància i la prodigalitat de la terra és sempre el premi al treball honrat

arqueològics, són un indicatiu patent que aquesta terra era pròdiga i abundant, al mateix temps camp adequat per al mercat productor. És evident que aquests pobles que venien amb coneixements d'una civilització més avançada, influïssin en les maneres rudimentàries dels ibers. Més tard, ja en plena dominació ro-

mana, trobem que s'encunyen monedes amb el corn de l'abundància enrondat d'unes sagetes de foc, el simbolisme de les quals no és necessari explicar. Aquestes joies numismàtiques, anteriors a l'Imperi, tenen una gran semblança amb les de la família Fabia, i no és costós de creure que existia alguna relació entre la València i ells, car Apiano, en la seva «Hispanica», ens conta que un Fabia Màxim Servilià fou enviat a Espanya com a Procònsol per a continuar la guerra contra Viriat, 142 anys abans de Jesucrist.

Aquesta fama, però, solidificada per les centúries, no és pas deguda solament al valor intrínsec del seu sòl, sinó més bé a la complaent-se a coordinar el treball, que hi dedica el seu esforç i es desvetlla contínuament per millorar-la, complaent-se a coordinar els mitjans del seu treball, donant a la terra tot el que li és necessari per a arrencar-li les collites òptimes que constitueixen la meravella d'Espanya, i àdhuc per a certs productes de la resta d'Europa.

L'horta valenciana va prenent terra al mar. El Túria per una banda i els torrents per l'altra, ja de temps ancestral han anat arrossegant materials, terraplenant el domini de les aigües i fent aparèixer aquesta terra esponerosa, constantment fertilitzada per les aigües del seu riu i per la constància de l'home, que, ajudant l'obra de la naturalesa, ha sabut aprofitar a bastament. Prova d'aquest constant avançar és el fenomen de l'Ermita

La cuina a l'aire lliure

Amb el seu perfum sanitos, els llimoners de l'horta us encomanen una agradable benestança

La classificació de les cebes és una tasca minuciosa i entretinguda

del Roser de Canyameler, edificada el segle XVIII ran mateix de la platja, i segons el testimoni dels vells, encara no fa molt existien dues grans anelles per a fermar navilis; avui, aquesta església es troba voltada d'horta. Les terres pantanoses són transformades en terres de cultiu, tant, que el llac de l'Albufera, única festa de l'antiga zona lacustre, es va encongint davant l'atlètic esforç de l'agricultor valencià.

L'horta, o sigui el que forma el delta del Túria, té aproximadament vint mil hectàrees de cultiu, atapeït de verdor. És un espectacle formosíssim veure aquella gran esplanada, sols comparable a la del delta del Nil a Egipte, amb una profusió meravellosa de poblets, caserius, barraques i ermites i un entrecreua-

La Barraca, amb la creu al cim, presidint el viure d'aquest gran poble de València

ment de camins, canals, trens i tramvies, seguint diverses direccions, que donen a l'horta una vibració i una eferlescència extraordinària. Ajunteu ara, a aquest aspecte, una be-

En aquest rostre d'una noblesa i severitat perfectes, no hi descobriu reminiscències romanes?

llesa de jardí d'ensomni i una verdor de maragda eterna.

L'horta deu la seva fertilitat a l'abundós regadiu de què està proveïda, i això fa que sorgeixin a vegades conflictes entre els hortolans, que de temps immemorials — ja en temps de Jaume I s'esmenten — són arran-jats pel Tribunal d'Aigües, compost de síndics representants de set pobles, que emeten judici en els conflictes del cas. Aquest tribunal, típic costum únic a Espanya, té la seva sala de Justícia sota les arcades gòtiques de la porta dels Apòstols de la catedral, i els seus actes se celebren en plena llum del dia, sense necessitat de lletrats ni d'escrivents. Els set síndics presidits pel de Favara, s'as-

seuen arreglats en un banc preparat convenientment, i comencen les deliberacions. Un agutzil amb el «ganxo», un bastó que porta un ferro blegat en la part superior, símbol d'autoritat, manté l'ordre entre el públic i els litigants. Denunciat i denunciant, acompanyats del guarda de la sèquia on es va cometre la infracció, exposen les seves raons. Esclata un petit debat, i el Tribunal sentència al seu albir, amb tota justícia, condemnant quan és necessari l'infractor amb unes multes que solen ésser pagades religiosament, car es tenen en gran estima i confiança les sentències d'aquest jutjat popular.

La Barraca és la casa típica i característica de l'horta valenciana. Deixem que parli el gran valencià, el poeta Teodor Llorente, el

centenari del qual s'escau ara tot justament:

«Blanca, polida, somrient, bledana,
casal d'humils virtuts i honrats amors,
l'alegre barraqueta valenciana
s'amaga entre les flors.»

Heus-vos ací quatre versos que són tot un poema. El poeta, que coneixia la pau idíl·lica de l'horta i de les seves barraques, ens ha concentrat en els seus versos tot el poema de vida, de treball i de pau que es respira dins aquestes humils vivendes, que si bé són construïdes amb materials de poca durada, les fortifiquen l'enteresa i la noblesa tan característiques en el valencià de l'horta.

La seva vida transcorre entre el seu treball i el gaudi d'aquest recer d'ensomni. Es evident que l'home que treballa envoltat de be-

Així com a Catalunya les panotxes de blat-de-moro ornamenten els balcons de les nostres masies, a les terres valencianes per a secar-les en fan grans esteses damunt el sòl

llesa, la seva ànima per força ha de sentir-se'n amarada.

Així com l'humil agricultor comparteix la seva vida dins la gran humilitat i bellesa de la Barraca de l'horta, el ric i l'hisendat, ho fa en les no menys famoses Alqueries, el nom de les quals és d'origen sarraí. En temps de la dominació àrab, tenia molta més preponderància que en l'actualitat. Cal tenir en compte que Alqueria no dominava com ara la massa sola d'edificació, sinó que comprenia un conjunt de terres, masies, forns i molins, petita feudalisme reduïda avui a una casa d'ampolla construcció per a esbarjo del propietari, que hi viu a vegades amb els masovers en democràtica convivència.

Jaume I repartí al seu albir les Alqueries de l'horta. El cronista Ramon Muntaner ens parla en una de les seves cròniques d'una "mia alqueria per nom Xilvella que es en l'horta de València". Això demostra que ja en aquell temps, aquestes hisendes eren molt apreciades. Moltes d'aquestes Alqueries presenten vestigis d'haver estat fortificades per llurs propietaris, palesant les lluites i incidències ocorregudes entre ells, que feia necessària llur defensa.

Avui de tot allò sols en resta la pau i el treball guanyat a través de segles i més segles de constància. L'exuberància de l'horta és el millor premi a la tasca de tants anys.

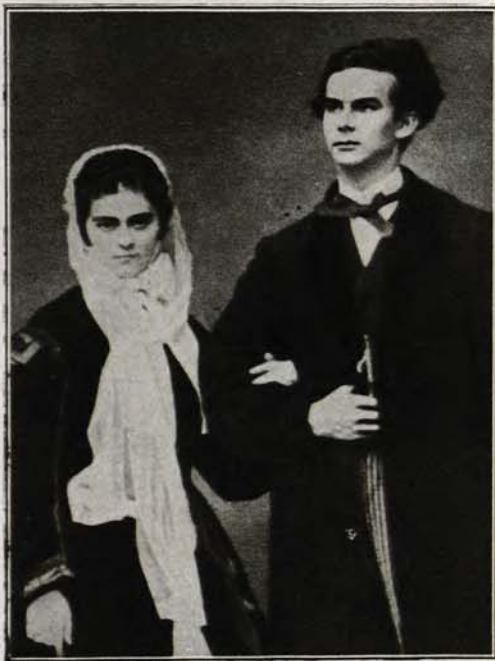
ANGEL PONS I GUITART

LLUIS II DE BAVIERA, EL DARRER ROMÀNTIC

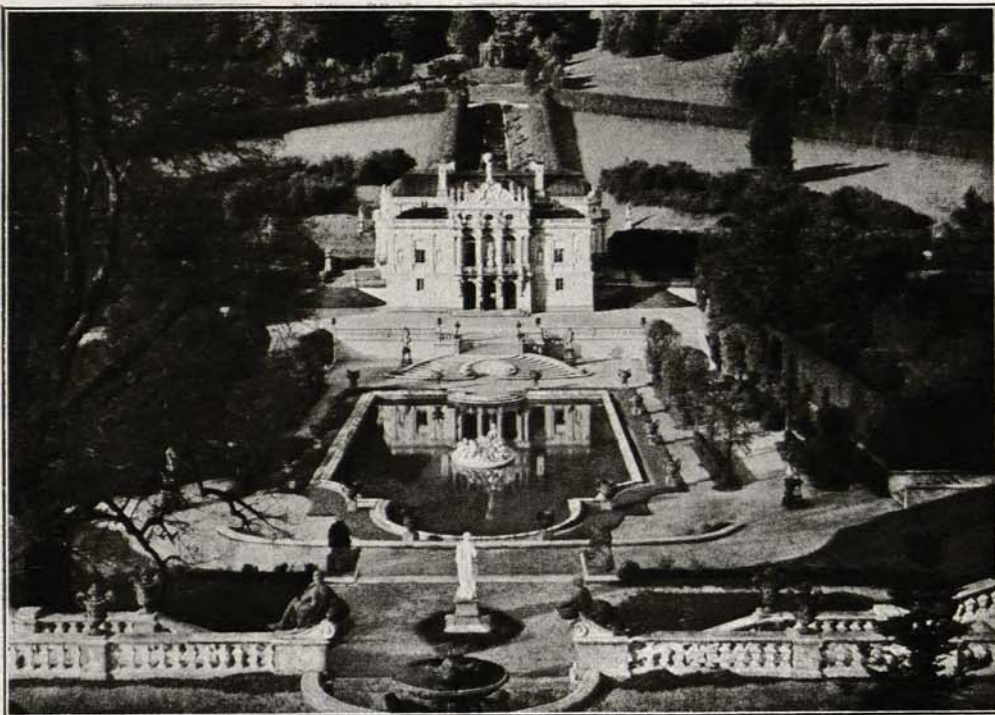
S'ha escaigut fa ben poc temps el cinquantenari de la mort del rei Lluís II de Baviera, en circumstàncies tràgiques i misterioses. Això dóna actualitat a la figura d'aquest rei, bon xic fantàstic en el seu capteniment, que ha estat nomenat força sovint el darrer dels romàntics.

Lluís Ot Frederic Guillem nasqué el dia 25 d'agost del 1845, a Nymphenburg. Era fill de Maximilià II de Baviera i de la reina Maria, filla del príncep Guillem de Prússia. Mentre estudiava a la Universitat — tenia divuit anys — es veié obligat a deixar els seus estudis per tal d'ocupar el tron que la mort del seu pare deixava vacant.

Mai no sentí la necessitat d'ocupar-se dels afers de l'Estat. La música, el teatre i en

El rei Lluís II, amb la seva promesa, la duquessa Sofia, que morí anys més tard en l'incendi del Basar de Caritat, a París

El palau de Lindorhof, prop de Garmisch, construït en 1863-1878

general totes les formes de l'art l'interessaven prou per a fer-li deixar de banda les qüestions polítiques.

Així, l'any 1866 es retirà al seu castell de Berg, prop del llac de Starnberg, i es lliurà per complet a la música de Ricard Wagner, a qui admirava desmesuradament i havia protegit donant-li, ultra un sens fi d'honors, els mitjans per a poder representar les seves òperes.

El 1867 es casà amb la duquessa Sofia de Baviera. Aquest matrimoni fou dissolt aviat i s'accentuà encara més la misantropia del monarca, que passava gairebé tot l'any a Berg, sense visitar gairebé la capital del seu regne: Munic. Els palaus de Hohenschwangau i de Linderhof li servien de residències estiuenques.

Les qüestions polítiques l'obligaren algun cop a sortir del seu recés i a enfrontar-se amb problemes vitals de la vida del país. Però això sols ho féu Lluís II quan es veié obligat a fer-ho.

La seva intervenció fou important tot i això en alguns casos, com quan, en esclatar la guerra franco-prussiana (juliol del 1870), es posà decididament al costat de Prússia. Tot i això, no prengué part activa en la guerra ni visità Versalles. I quan, el 16 de juliol del 1871, entrà el seu exèrcit a Munic, la presència del monarca gairebé passà desapercibuda.

De totes maneres sentia intensament la dignitat del seu lloc de rei de Baviera, que esqueia magníficament al seu amor per la magnificència i l'escenografia. Així, quan fou ofert el títol d'emperador al príncep Guillem de Prússia, la seva actuació fou purament protocolària i més endavant no deixà mai de demostrar la poca simpatia que sentia pels membres de la casa imperial.

Portat d'aquesta antipatia, mantingué sempre unes relacions purament protocolàries amb els nous directores de la política alemanya i afavorí tant com li fou possible els partits polítics bavaresos que s'oposaren al nou estat de coses.

A partir d'aquesta època s'accentuà encara més la seva misantropia i el seu desinterès per les coses de la política.

Persistí en el seu isolament i es tancà cada vegada més en els seus palaus, voltat de criats i de palafreners. Sols per escrit es comunicava amb els seus ministres i es donava plenament al seu entusiasme per les representacions teatrals que organitzava en els seus

Una de les primeres representacions de "Tristan i Isolde", de Wagner

palaus i de les quals ell era sovint l'únic espectador.

Gairebé tot el temps el passava al palau de Linderhof o al castell de Neuschwanstein, prop de Hohenschwangau. Aquest castell, situat en un recó extremadament pintoresc dels Alps bavaresos, responia perfectament a les necessitats de teatralitat del monarca.

Lluís II bastí el nou castell de Neuschwanstein, sobre les runes del vell, que estava gairebé destruït.

En la reconstrucció i agençament d'aquest castell despengué quantitats fabuloses per tal de fer una obra magnífica que respongués plenament a la seva necessitat d'espectacula-